Zastavení třetí: Křepice

Křepice leží na úbočí posledních výběžků Ždánického lesa, v údolí Křepického potoka zaklíněném mezi Starou horu (Altberg, 322 m n.m.) a Paninu horu (Frauenberg) na straně jedné a Liščí horu (Fuchsberg, 374 m n.m.) a Novou horu (Neuberg) na straně druhé. Tyto „hory“ byly od časů německé kolonizace pokryty vinicemi (nesly proto donedávna i v českém dialektu zdejších obyvatel původní německé názvy Olperk, Framperk, Fusperk a Nujperk) a obec patří mezi vinařská centra, i když v menším rozsahu než sousední Nikolčice nebo Hustopeče. Na tuto tradici odkazuje také dnešní znak obce polovinou půleného štítu, druhá půle odkazuje pány z Pernštejna, jimž ves patřila od r. 1498. Původní podoba erbu, která byla objevena při rekonstrukci kostela r. 1978, měla podobu jinou a odkazovala výhradně na vinařství: uprostřed vinného věnce byl vinařský nůž a na vinné větvi jeden hrozen. Z hlediska národnostního v Křepicích vždy převládali Češi, z hlediska konfesního je obec od konce 17. století převážně katolická, s velmi malou evangelickou menšinou, která vyšla z ilegality tolerančním patentem a byla přifařena nejprve do Nosislavi, poté do Nikolčic.

Zvláštností dnešních Křepic je, že historický vývoj okolní krajiny ve 20. století otočil dispozici vesnice o 90°. Původně ves tvořila jediná ulice mířící jihovýchodním směrem, protože komunikační osu tvořila přímá cesta z Židlochovic, kde bylo sídlo panství, do Hustopečí. Právě v Křepicích tato historická cesta přecházela z roviny ve výši 230 m n.m. do prudkých svahů Ždánického lesa. Kolem této ulice bylo soustředěno 60 domů (podle pernštejnského urbáře z r. 1590) a na nejvyšším místě této ulice (zvaném Točka, 280 m n.m.), už za vesnicí, stával kostel sv. Bartoloměje, připomínaný od r. 1350. Na opačném konci této ulice, rovněž za vesnicí, ale v rovině, byla velká křižovatka pěti cest: hlavní cestu z Židlochovic do Hustopečí kolmo křižovala cesta z Němčic do Nikolčic a Divák, navíc přibývala zvláštní cesta do Nosislavi. Už v 18. století však císařská silnice podél Svratky (která se v historických dobách pravidelně rozlévala, a proto kolem ní cesta nevedla) nabídla kratší spojení Židlochovic a Hustopečí, a úpadek Židlochovic po konfiskaci habsburského majetku za první republiky tuto změnu dokonal. Stará cesta z Židlochovic do Hustopečí přestala být využívána a hlavním tahem se stalo spojení z Němčic (které ležely na nové císařské silnici) do Divák a Klobouk. Kdo dnes Křepicemi projíždí, původní hlavní ulici vlastně zahlédne jen na historické křižovatce cest na dolním konci obce, a kdo ji nemine, diví se, že tato hlavní obecní promenáda končí slepě ve svahu Staré hory.

Křepice jsou starou obcí, která se připomíná poprvé r. 1349, kdy zde byli pány vladykové z Křepic. V zásadě tento stav přetrval až do konce 15. století, když už celý kraj byl podobojí a Vilém II. z Pernštejna (1435-1521) vybudoval koupěmi a diplomacií židlochovické panství, které existovalo až do začátku první republiky. Křepice patřily Vilémovi od r. 1498, Nosislav a Nikolčice už od r. 1486. Vilém z Pernštejna proslul svým konfesně tolerantním oportunismem, se kterým vysvětloval svůj vlastní přestup na katolictví slovy: „S Římany věřím, s Čechy držím, s Bratřími umírám.“ Jeho manželka byla totiž členkou Jednoty bratrské a Vilém s její konfesní volbou sympatizoval.

Pernštejnské panství přešlo v letech 1562-1564 krátce na evangelické pány ze Zástřizl, načež se ho ujal zeť zesnulého pána, evangelík Fridrich ze Žerotína (1540-1598). V jeho době už duchovní atmosféru Moravy utvářela kromě většinové luterské církve hlavně Jednota bratrská (převážně česky mluvící) a německy mluvící síť novokřtěneckých dvorů. Původní křepický kostel sv. Bartoloměje, který je poprvé zmiňován už r. 1350, sloužil tedy už sto let po svém založení nejprve utrakvistům, později luteránům.

Roku 1616 zemřel bezdětný Jan Diviš ze Žerotína a panství bylo prodáno Adamovi z Valdštejna (1570-1638), který přestoupil ke katolictví. Když Obnovené zřízení zemské (1628) přeťalo přirozený náboženský vývoj Moravy a v zemi směli zůstat jan katoličtí kněží, křepická fara fakticky zanikla, stejně jako všechny ostatní fary na panství. Záznam z r. 1633 uvádí, že velikonoční mše (jiné se patrně ani nekonaly) se v ruinách kostela zúčastnilo 16 dospělých osob; ostatní se tou dobou za katolíky nepokládali. Ještě r. 1671 byl katolický farář na celém panství jen v Židlochovicích k službám majitelky panství Marie Anny Františky z Valdštejna, 1675 pak také v Blučině. Od r. 1728 se křepický kostel stal filiálním kostelem nosislavské fary a začala se vést i křepická matrika. Budova starého kostela sv. Bartoloměje byla však v té době už tak zdevastovaná, že padlo za Josefa II. rozhodnutí postavit kostel zcela nový, na novém místě.

Dnešní kostel sv. Bartoloměje je vzdálen asi 500 metrů severozápadním směrem od kostela původního. Stojí rovněž na vyvýšeném místě za vesnicí, ale už u silnice z Němčic. Byl dostavěn v roce 1791 a na stavbu byla použita část stavebního materiálu kostela původního a byly přeneseny starobylé zvony z utrakvistického období: jeden byl ulitý za vladyků z Křepic (kolem r. 1490), druhý za Vojtěcha z Pernštejna r. 1522. Třetím zvonem je umíráček, který

farníci statečně obstarali r. 1951. Z luterského období Křepic se uchovala také Melantrichova česká bible (vydání z r. 1556), která byla majetkem zdejší fary i v dobách, kdy byla jinak zakázaným tiskem – dnes je chována v klobouckém muzeu.

V polovině 19. století zažily Křepice období silné katolické zbožnosti, v níž se mísily prvky vděčnosti za překonání epidemie cholery r. 1831, rostoucí české vlastenectví, podpořené obrozeneckým hnutím, a snad i snaha reagovat na rostoucí sebevědomí většinově evangelických sousedních vesnic Nosislavi a Nikolčic. Projevem této vděčnosti je celkem 12 křížů, socha sv. Jana Nepomuckého u kostela (dar správce velkostatku z Němčic z r. 1859) a také milostná soška Panny Marie, kterou Kašpar Rouzek koupil r. 1857 v Měníně a umístil ji na svém pozemku v kapli sv. Floriana – ve svahu nad vesnicí, nedaleko původního kostela.

K mariánské zbožnosti se pak připojila druhá, vlastenecká legenda, oživená velkolepými oslavami cyrilometodějského milénia: r. 1863 šlo o oslavy příchodu věrozvěstů a r. 1885 o oslavy úmrtí moravského arcibiskupa Metoděje. Podle této legendy měli u pramene nedaleko křepické kaple kdysi odpočívat sv. Cyril a Metoděj a léčivá moc jeho vod se vysvětluje právě jejich působením. Oslavy na Moravě velmi gradovaly, protože mezi oslavami příchodu a oslavami úmrtí se podařilo přesvědčit papeže Lva XIII, aby vydal slavnou encykliku *Grande munus* (1880), která připomněla důležitost misijního díla obou soluňských bratří a sloužila jako protiargument v diskusi s nedůvěřivými rakouskými úřady, které v cyrilometodějských poutích viděly nebezpečný projev panslavismu. R. 1883 proto přinesl dlouhou řadu pečlivě připravených oslav a stal se nezapomenutelnou událostí v životech českých vlastenců.

Vzhledem k tomu, že 6. duben 2019, kdy se koná ekumenická pouť, je výročním dnem Metodějovy smrti r. 885, pokládáme za vhodné připojit citaci dvou dokumentů, které se k tomuto dni vztahují. Prvním dokumentem je hagiografický Život Metodějův, literární památka dochovaná v ruskocírkevněslovanském opise ze 12. století (Uspenský sborník). 17. kapitola líčí v literární stylizaci velikonoční události r. 885 na Velehradě. Je pro větší působivost sestavena převážně z novozákonních citátů:

Tak na všech stranách uťal všechny záminky k výčitkám a zahradil ústa mnohomluvných,[1] *završil běh svého života, víru zachoval v očekávání koruny spravedlnosti*[2]*, a protože se Bohu tolik zalíbil, byl i milován*[3]*. Začal se přibližovat čas,*[4] *aby přijal pokoj*[5] *od vezdejších strastí a odplatu za velkou práci,*[6] *i položili mu otázku: „Otče a ctihodný učiteli, o kom ze svých žáků soudíš, že je hoden, aby ti byl nástupcem ve tvém učení?“ Ukázal jim tedy jednoho ze svých proslulých žáků, jménem Gorazda, a pravil: „Toto je svobodný muž z vaší země, dobře znalý latinských knih a pravověrný. To budiž vůle Boží i vaše láska, jakož i moje.“ Když se pak všichni lidé shromáždili na Květnou neděli, vstoupil do chrámu, a protože se nemohl hýbat, kázal žehnat císaře i knížata, duchovní i všechny lidi. A řekl:*

---

[1] Ž 63, 12: *A budou zacpána ústa těm, kdo zrádně mluví.*

[2] 2 Tm 4, 7-8: *Běh jsem dokončil, víru zachoval. Nyní je pro mne připravena koruna spravedlnosti.*

[3] Mdr 4, 10: *Protože se zalíbil Bohu, byl i milován.*

[4] Mt 26, 45: *Hle, přiblížil se čas.*

[5] J 16, 33: *To jsem vám pověděl, abyste nalezli ve mně pokoj.*

[6] Jr 31, 16: *Dostane se ti odměny za tvou práci.*

„Stůjte při mně, děti,[7] do třetího dne,“[8] a tak se také stalo. Když nastával třetí den, řekl ještě: ,,Do tvých rukou, Pane, vkládám svou duši.“[9] Na rukou kněží tak zesnul 6. dne měsíce dubna, ve 3. indikci, roku 6393 od stvoření světa. Když pak jeho žáci upravili jeho tělo, vzdali mu náležité pocty, sloužili církevní obřady latinsky, řecky a slovansky a uložili jej v kapitulním chrámu. I připojil se ke svým předkům a patriarchům i prorokům a apoštolům, učitelům a mučedníkům. Nespočetný zástup lidí se pak shromáždil, doprovázeli jej se svícemi a oplakávali dobrého učitele a pastýře — muži i ženy, malí i velcí, bohatí i chudobní, svobodní i otroci, vdovy a siroty, cizinci i tuzemci, choří i zdraví — všichni vzdali úctu tomu, jenž se stal vším pro všechny, aby všechny získal.[10] A ty, svatá a ctihodná hlavo, shlížej shůry ve svých modlitbách na nás, kteří po tobě toužíme, zbavuj nás všeho pokušení,[11] svým žákům i učení dej, ať se šíří, a kacířství pronásleduj, abychom zde žili hodni svého poslání,[12] stanuli s tebou jako tvoje stádo po pravici Krista, Boha našeho,[13] a přijali od něho věčný život.[14] Neboť jemu náleží sláva a čest na věky věků.[15] Amen.[16]

Druhým dokumentem, který se vztahuje k téže události, je napomenutí papeže Štěpána V., který se v září r. 885 ujal pontifikátu a slovanskou liturgii rezolutně odmítl, přičemž zcela otočil smysl apoštolských listů svého předchůdce Jana VIII. z let 880-881:

- *Pokud jde o mše a bohoslužby, které se tento Metoděj opovážil konat ve slovanském jazyce, ačkoli našemu předchůdci, totiž panu Janovi, nejsvětějšímu papeži, odpřisáhl, že od této opovážlivosti upustí, se vší apoštolskou autoritou se zapovídá, aby se je kdokoli opovážil konat.*

---

[7] Mt 26, 38: *Zůstaňte zde a bděte se mnou.*

[8] L 13, 32: *Třetího dne dojdu svého cíle.*

[9] L 23, 46: *Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha.*

[10] 1 Kor 9, 22: *Všem jsem se stal vším, abych všechny spasil.*

[11] Mt 6, 13: *A nevydej nás v pokušení.*

[12] 1 Tim 5, 17: *Starší, kteří svou službu konají dobře, jsou hodni dvojnásobné úcty.*

[13] Mt 25, 31-33 *Až přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním, posadí se na trůnu své slávy… a oddělí jedny od druhých, jako pastýř odděluje ovce od kozlů, ovce postaví po pravici a kozly po levici.*

[14] Ř 2, 6-7: *On odplatí každému podle jeho skutků. Těm, kteří vytrvalostí v dobrém jednání hledají nepomíjející slávu a čest, dá život věčný.*

[15] 1 Tim 1, 17: *Bohu budiž čest a sláva na věky.*

[16] Такоже вьса винъı ѿсѣкъ по вьса странъı, и оуста многорѣчьнъıихъ загради, течение же съвьрьши, вѣроу съблюде, чаꙗ правьдьнаго вѣньца. и понеже тако оугожь богоу, възлюбленъ бъıстъ. Приближатиса начатъ врѣма покои приꙗти ѿ страсти и многъıихъ троудъ мьздоу, въпросиша же и рекъше: кого чоуеши, отьче и оучителю чьстьнъıи, въ оученицѣхъ своихъ, дабъı ѿ оучениꙗ твоего тебѣ настольникъ бъıлъ ? показа же имъ ꙗдиного ѿ избѣстьнъıихъ оучѣникъ своихъ, нарицаемаго Горазда, глаголя: сь ꙗсть вашеꙗ земля свободь моужь, оученъ же добрѣ въ латинскъıꙗ книгъı, правовѣрьнъ. то боуди божиꙗ волꙗ и ваша любъı, ꙗкоже и моꙗ. Събьравъшемъ же са имъ въ цвѣтьноую недѣлю, вьсѣмъ людьмъ, въшьдъ въ црькъвъ и немогъıи, казавъ благодати цѣсаря и кназа и клирикъı и люди вьса. и рече: стрѣзвѣте мене, дѣти, до • г҃ • ꙗго дьне, ꙗкоже и бъıсть. свитаꙗшоу • г҃ • моу дьни, прочее рече: въ роуцѣ твои, господи, доушю мою вълараю. на роукахъ же иерѣискахъ поуи въ • а҃ • дьнь мѣсаца априла въ • г҃ • индиктъ • въ • ѕ҃ • и • т҃ • и • ѳ҃ • и • г҃ • лѣто ѿ твари вьсего мира. оусоужьше же и свои оученици и достоинъı чьсти съторивъше и слоужьбоу црькъвьноую латиньскъı и грьчьскъı и словѣньскъı сътрѣбиша и положиша и въ съборьнѣи црькъви, и приложиса къ отьцемъ своимъ и патриархомъ и пророкомъ и апостоломъ, оучителемъ, мѫчеником. люди же бецисльнъ народъ събьравъса, проважаахоу съ свѣщами, плачюще са добра оучитела и пастъıра, моужьскъ полъ и женьскъ, малии и велици, богатиі и оубози, свободьниі и раби, въдовица и сиротъı, страньции и тоземьци, недужьниі и здравии, вьси бъıвъшаго вьсачьско вьсѣмъ дабъı вьса приѡбрѣлъ. Тъı же съвъше, свата и чьстьнаꙗ главо, молитвами своими призирай на нъı, желающаꙗ тебе, избавлаи ѿ вьсакоꙗ напасти. оученикъı своꙗ, и оучение пространаꙗ а ꙗреси прогонꙗ, да достоино зъваниꙗ нашего живъше сьде, сътанемъ съ тобою твое стадо ѿ десноую страноу Христа бога нашего, вѣчьноую жизнь приемлюще ѿ него. томоу бо ꙗстъ слава и чьсть. въ вѣкъı вѣкомъ. аминь ÷ (Citováno podle: ЛАВРОВ, Петр Алексеевич. *Материалы по истории возникновения древнейшей славянской письменности* [online]. Ленинград 1930, s. 78. Dostupné z URL <http://books.e-heritage.ru/book/10075921>. *Magnae Moraviae Fontes Historici II*. 2., rev. a rozš. vyd. Praha: KLP, 2010. ISBN 978-80-86791-93-7).

- *Nástupci, kterého se tento Metoděj opovážil ustanovit proti všem ustanovením svatých otců, zabraňte s odkazem na veškerou naši apoštolskou autoritu, aby úřad vykonával, dokud se za námi nedostaví, aby své jednání osobně ospravedlnil.*[17]

Lev XIII. se v encyklice *Grande munus* k radikálnímu postoji Štěpána V. nevyjádřil, zato citoval z listů Jana VIII. a pak odkázal až na encykliku Benedikta XIV. z 25. 8. 1754, která už dříve slovanskou katolickou bohoslužbu povolila. Křepickým věřícím však zcela jistě nebyly známy právě citované historické dokumenty a jejich víra v zázračnou moc Panny Marie, spojovaná s měnínskou milostnou soškou, i v moc svatých věrozvěstů, spojovaná s pramenem, byla projevem upřímné lidové zbožnosti a měla stejné kořeny jako závěrečná modlitba Metodějova církevněslovanského životopisce. Z Křepic se stalo v 19. století poutní místo, které uvádělo poněkud do rozpaků církevní i státní autority, neboť šlo o čistě lidový fenomén, k němuž bylo těžko zaujmout oficiální stanovisko. Situaci navíc komplikovalo to, že křepická fara byla v té době často neobsazená. P. Karel Drobný v 60. letech musel faru opustit pro hněv farníků, které pohoršilo, že si najal evangelickou hospodyni. V 70. letech se nechal P. Jan Novotný přeložit proto, že na faře nebyla studna a vznikal problém s dovážkou vody. Teprve r. 1897 nastoupil P. Jan Maňoušek, který farnost spravoval víc než 50 let. Na intervenci jeho a okresního hejtmana byla milostná soška přenesena do nového kostela, a když se počet poutníků ke křepickému prameni postupně snížil, milostná soška se do kaple u pramene vrátila.

Církev se k odkazu obou soluňských bratří vrací v politicky vypjatých dobách ohrožujících soudržnost Evropy. Apoštolským listem jejich význam připomněl Pius XI. v souvislosti s narůstajícím fašismem a nacismem (*Quod Sanctum Cyrillum*, 1927) a Jan Pavel II. v souvislosti s komunismem (*Egregiae virtutis*, 1980). Není proto překvapující, že návrat k poutnímu nadšení 19. století se v Křepicích také objevuje vždy znovu v klíčových situacích politických. Záznam o obnovení poutí se objevuje ve farní kronice k roku 1969, kdy byl křepickým farářem P. Metoděj Cyril Kuběna, další pak po roce 1989. Vzhledem k tomu, že původní pramen Cyrila a Metoděje postupně slábl, vznikla v 90. letech 20. stol. studánka nová, která symbolicky nese jméno Metodějova nástupce Gorazda.

Dnešní podoba poutního areálu „U Svaté“ je z roku 2002 a je výsledkem iniciativy otce Kuběny. Jeho přáním bylo, aby v Křepicích bylo ztvárněno proroctví, které sv. Jan Bosco zveřejnil 30. 5. 1863 jako svou vizi nastávajícího pronásledování církve. V této vizi je ohrožená loď církve zachráněna tím, že proplouvá do bezpečí mezi dvěma sloupy, přičemž tím hlavním, vyšším, je eucharistie a druhým úcta k Panně Marii. U vstupní brány do křepického areálu proto dnes stojí dvojice sloupů se symbolickým ztvárněním Eucharistie a se sochou Panny Marie, mezi nimiž je zasazen Kristův obraz. Navazuje čtrnáct dřevěných křížů, které zhotovil místní truhlář; patnácté zastavení je u třímetrové dřevěné sochy Krista jako symbolu Vzkříšení, kterou doplňuje sousoší svatých Cyrila a Metoděje. V areálu se dnes nachází tři kapličky, zasvěcené Panně Marii, sv. Cyrilu a Metodějovi a sv. Gorazdovi, a Gorazdův pramen. Slavnostní pouť se zde koná v neděli nejbližší svátku Cyrila a Metoděje.

[17] Missas et sacratissima illa ministeria, que Sclavorum lingua idem Methodius celebrare presumpsit, quamvis decessoris sui temporibus, domni videlicet Johannis sanctissimi pape, iuraverit, se ea ulterius non presumere, apostolica auctoritate, ne aliquo modo presumatur, penitus interdicit… Successorem, quem Methodius sibimet contra omnium sanctorum patrum statuta constituere presumpsit, ne ministret, nostra apostolica auctoritate interdicite, donec suam nobis presentiam exhibeat et causam suam viva voce exponat. (Cit. podle *Corpus diplomaticum Bohemiae* [online] I, num. 27. Dostupné z URL: http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=2&bookid=76&page=29)

Obraz zachycující vidění sv. Jana Boska z r. 1862

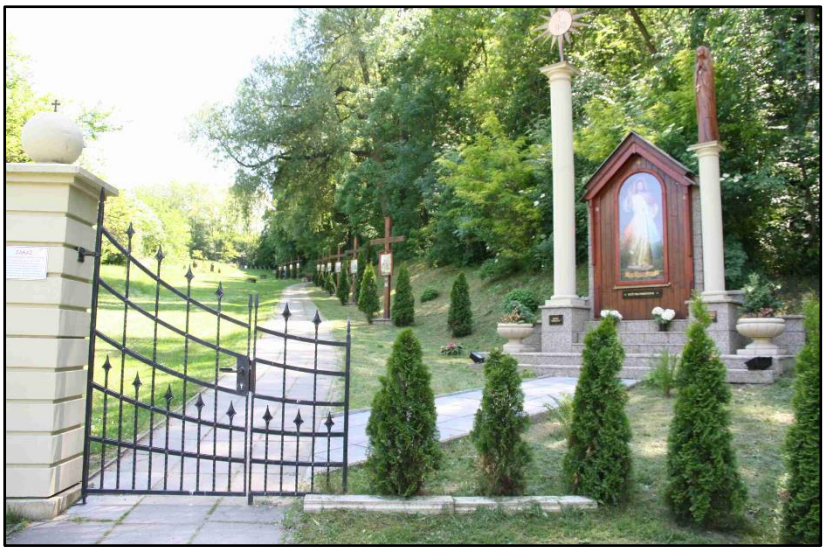

Vstupní brána křepického areálu s plastikami podle vidění sv. Jana Boska